

Μουτσάνας Ελευθέριος Παιδίατρος

ΠΑΠΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΓΙΑΓΙΑΔΕΣ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Ο ρόλος του παππού και της γιαγιάς («παππούδων») μέσα στην οικογένεια ήταν πάντοτε σημαντικός, αλλά τις τελευταίες δεκαετίες έχει αποκτήσει μεγαλύτερη σημασία, γιατί η μητέρα εργάζεται και μένει αρκετές ώρες εκτός σπιτιού. Πρόσφατα προστέθηκε και η οικονομική κρίση, η οποία περιόρισε τις εναλλακτικές επιλογές και κατέστησε την παρουσία των «παππούδων» μέσα στην οικογένεια αναγκαία και ουσιώδη.

Οι περισσότεροι γονείς για πολλά χρόνια πριν τη γέννηση των παιδιών τους ζουν ανεξάρτητοι και δεν βασίζονται στους γονείς τους. Ο ερχομός, όμως, των παιδιών τους αλλάζει την κατάσταση και καθιστά πάλι αναγκαία τη βοήθεια των γονιών τους («παππούδων» πλέον). Έτσι τα εγγόνια περνάνε αρκετές ώρες την ημέρα μαζί με τον παππού και τη γιαγιά, οι οποίοι αναλαμβάνουν ένα μεγάλο κομμάτι της ευθύνης για την ανατροφή τους. Αν όχι όλα, τα περισσότερα παιδιά απολαμβάνουν τις στιγμές που περνούν με τον παππού και τη γιαγιά τους. Απολαμβάνουν την ανεκτικότητα και τη λιγότερο αυστηρή στάση τους, τα παιχνίδια και τα χατίρια που τους κάνουν, τις λιχουδιές που δεν δίνονται με μέτρο, τις ιστορίες που τους κάνουν να κρέμονται από τα χείλη τους, τα χαλαρά ωράρια ύπνου και την αγάπη τους. Οι «παππούδες» είναι πάντα διαθέσιμοι για το παιδί, έτοιμοι να ανταποκριθούν στις ανάγκες του και να του αφιερώσουν τον χρόνο που χρειάζεται. Ακόμα, όμως, και στις περιπτώσεις όπου δεν επωμίζονται τη φύλαξη και τη φροντίδα των εγγονών, και μόνο η παρουσία τους στη ζωή τους είναι ιδιαίτερα σημαντική. Είναι τυχερά τα παιδιά που έχουν επαφή με τη γιαγιά και τον παππού, γιατί ζουν μια εμπειρία μοναδική και ασύγκριτη! Η πιο χαλαρή και γενναιόδωρη σχέση, λοιπόν, των «παππούδων» με τα εγγόνια είναι ιδιαίτερα απολαυστική γι' αυτούς, γιατί από τη μια μεριά μπορούν να βοηθήσουν στο μέγιστο μιας νέας γενιάς, αλλά από την άλλη δεν έχουν τις καθημερινές ευθύνες των γονιών και δεν χρειάζεται να εμπλέκονται στις έντονες αντιπαραθέσεις ανάμεσα στους γονείς και στα παιδιά τους. Δεν αναλαμβάνουν ποτέ τις δυσάρεστες πλευρές της ανατροφής του παιδιού, σπάνια μπλέκουν με τα «μη» και τα «όχι» που υποχρεωτικά υπάρχουν στη ζωή του παιδιού και γι' αυτό συχνά κατηγορούνται από τα παιδιά τους, ότι «χαλάνε» με τη συμπεριφορά τους τα εγγόνια τους. Βέβαια, η κατηγορία αυτή ελάχιστα τους ενοχλεί, γιατί

εισπράττουν τέτοιο θαυμασμό, τόση ευγνωμοσύνη, τόση αγάπη και λατρεία από τα εγγόνια τους, ώστε να αντισταθμίζουν με το παραπάνω την οποιαδήποτε πικρή κουβέντα από τα παιδιά τους.

Αρκετά συχνά οι γονείς εκφράζουν έντονα παράπονα από την εμπλοκή των δικών τους γονιών στην ανατροφή των παιδιών τους, γιατί τα κακομαθαίνουν παραβλέποντας τους κανόνες που αυτοί έχουν επιβάλλει, δείχνοντας ανοχή στην καταπάτησή τους ή και προτρέποντάς τα να τους καταπατήσουν. Διαμαρτύρονται ότι τους ακυρώνουν ως γονείς και ότι τα παιδιά δείχνουν μεγαλύτερη αδυναμία στους «παππούδες» παρά σε αυτούς. Τα παραπάνω είναι μερικά από τα παράπονα των γονιών, υπάρχουν κι άλλα. Οι «παππούδες» συχνά, παρασυρόμενοι από την επιθυμία τους να ευχαριστήσουν το παιδί, προσφέρουν απεριόριστα προνόμια σε εκείνο και ελάχιστα όρια. Παρόλο που συχνά οι ίδιοι ως γονείς μπορεί να ήταν αυστηροί και, ίσως, φειδωλοί στην έκφραση των συναισθημάτων τους, τώρα εκφράζουν την αγάπη τους και επιτρέπουν στον εαυτό τους να είναι περισσότερο αυθόρμητοι με τα εγγόνια τους. Σε πιο ακραίες περιπτώσεις λειτουργούν υπερπροστατευτικά και προς τα παιδιά τους, προσπαθώντας να διατηρήσουν την εξάρτηση, υποδεικνύοντάς τους πώς πρέπει να συμπεριφερθούν ως γονείς, ακυρώνοντας έτσι τις όποιες δικές τους προσπάθειες τις οποίες πιθανόν χαρακτηρίζουν και ως λανθασμένες. Αρκετά συχνά οι γονείς αναρωτιούνται αν τα παιδιά μπερδεύονται από τη διαφορετική στάση των «παππούδων» και των γονιών απέναντί τους. Τα παιδιά βέβαια γνωρίζουν πολύ καλά ότι η σχέση τους με τους γονείς είναι διαφορετική από τη σχέση με τους «παππούδες», μπορούν να δουν τις διαφορές, να αξιολογήσουν και να κατανοήσουν τους διαφορετικούς τρόπους ανατροφής. Ένα παιδί μπορεί να διακρίνει τη διαφορετικότητα των δύο ρόλων και πάντα στη ζυγαριά για εκείνο πιο σημαντικοί θα είναι οι γονείς, καθώς και όσα αυτοί προσπαθούν να του διδάξουν. Το πρόβλημα δημιουργείται όταν οι «παππούδες» και οι γονείς διαφωνούν για το ποιος διαπαιδαγωγεί καλύτερα και πιο σωστά ή ποιος έχει δίκιο. Οι διαφωνίες, βέβαια, είναι τις πιο πολλές φορές αστείες (το φαγητό του παιδιού, το ντύσιμό του, κλπ.). Π.χ. Η μάνα λέει «πιες το γάλα σου» και η γιαγιά λέει «άστο δεν πειράζει» ή η μάνα λέει «βγάλε το πουλόβερ σου» και η γιαγιά λέει «μη, θα σε πουντιάσει πάλι η μάνα σου!» Σε αυτή τη διαμάχη πολλές φορές ο παιδίατρος καλείται να παίξει τον ρόλο του διαιτητή. Το να εμπλέκονται οι «παππούδες» και να επεμβαίνουν υπερβολικά στη διαπαιδαγώγηση των εγγονών δείχνει ότι δεν έχουν αφήσει τα παιδιά τους να αυτονομηθούν και εξακολουθούν να τα χειραγωγούν. Αυτό, βέβαια, έχει ως αποτέλεσμα οι γονείς να εκλαμβάνουν τις παρεμβάσεις τους ως προσβολή.

Από την πλευρά των γονιών, αρκετά συχνά συμβαίνει κάτι αντιφατικό. Από τη μια ζητούν από τους παππούδες να κάνουν χρέη μπέμπι-σίτερ και από την άλλη προσπαθούν να τους επιβάλουν νέες απόψεις για την ανατροφή των παιδιών, θεωρώντας τους παππούδες υπαλλήλους που πρέπει να υπακούουν στις εντολές του εργοδότη τους. Αυτή η απαίτηση, όμως είναι υπερβολική και παράλογη, δεδομένου ότι οι παππούδες έχουν τη δική τους προσωπικότητα και τη δική τους σχέση με τα εγγόνια τους. Όταν οι γονείς εμπιστεύονται τα παιδιά τους στους «παππούδες», τους αναθέτουν ταυτόχρονα

και την ευθύνη της ανατροφής και είναι ουτοπικό να αναμένουν ότι εκείνοι δεν θα αναλάβουν καμία πρωτοβουλία και θα εκτελούν μόνο εντολές. Οι «παππούδες» είναι διαφορετικά πρόσωπα από τους γονείς, έχουν τις δικές τους αξίες, το δικό τους ρεπερτόριο συμπεριφοράς, τις δικές τους απόψεις και τους δικούς τους τρόπους έκφρασης των συναισθημάτων. Κατά την αλληλεπίδρασή τους επομένως με τα εγγόνια θα μεταφέρουν κάποια από αυτά τα χαρακτηριστικά τους σε εκείνα. Οι «παππούδες» αντιπροσωπεύουν μια άλλη γενιά, διαφορετική από αυτή των γονιών. Είναι φορείς εμπειρίας, παραδόσεων και πολιτισμικών αξιών, στοιχείων τα οποία μπορούν να μεταλαμπαδεύουν στα εγγόνια. Για να αποφεύγονται οι συγκρούσεις χρειάζεται συνειδητοποίηση και κατανόηση αυτού του γεγονότος. Όπως όλες οι σχέσεις, έτσι και η σχέση των γονιών, των παππούδων και των παιδιών θέλει δουλειά για να πετύχει και να διατηρηθεί η ισορροπία. Οι γονείς χρειάζονται υποστήριξη και όχι ανθρώπους που επεμβαίνουν χωρίς να τους το ζητήσει κανείς. Οι «παππούδες» δεν αντικαθιστούν τη σχέση των γονιών με τα παιδιά, αλλά τη συμπληρώνουν και τη διευρύνουν και, όταν συνεργάζονται αρμονικά και κρατούν μια ισορροπία μεταξύ επαφής και απόστασης, εμπλουτίζεται ο ψυχικός κόσμος των εγγονών και μειώνεται το στρες των γονιών που ξέρουν ότι οι «παππούδες» θα τους βοηθήσουν, όταν χρειαστεί.

Το να είναι κανείς παππούς ή γιαγιά είναι μια εμπειρία που χαρίζει ευτυχία, πληρότητα και νόημα στη ζωή! Οι «παππούδες» είναι πολύ περήφανοι για τα εγγόνια τους και την περηφάνια τους αυτή την εκδηλώνουν έντονα, ζεστά, στοργικά, χαρούμενα. Οφείλουν, όμως, να κατανοήσουν τον ρόλο τους έτσι όπως διαμορφώνεται, να δείξουν εμπιστοσύνη στις αποφάσεις των παιδιών τους, χωρίς να προσπαθούν να τα υποκαταστήσουν. Πρέπει να καταλάβουν πως τα εγγόνια δεν γεννιούνται για να τους δώσουν κάποια απασχόληση, πως η ανατροφή τους είναι ευθύνη και δικαίωμα των ίδιων των γονιών τους, πως από τότε που μεγάλωναν τα δικά τους παιδιά έχουν αλλάξει πολλά πράγματα και πως τα παιδιά τους δεν διαφωνούν μαζί τους από αντίδραση, αλλά επειδή θέλουν να είναι καλοί γονείς σύμφωνα με τις αντιλήψεις και τις συνθήκες της εποχής τους. Τα παιδιά τους μεγάλωσαν και ως ενήλικοι πλέον γονείς γνωρίζουν πολύ καλά (συνήθως) πώς επιθυμούν να διαπαιδαγωγήσουν το δικό τους παιδί. Και ο δικός τους ρόλος είναι σημαντικός, αλλά δεν είναι οι γονείς των εγγονών τους. Μπορούν να προσφέρουν πολλά συνεργαζόμενοι με τα παιδιά τους και όχι καθοδηγώντας ή παραγκωνίζοντάς τα.

Ακόμα και αν υπάρχουν καυγάδες ανάμεσα στους γονείς και τους «παππούδες», αν η σχέση έχει γερές βάσεις και βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό και στην εκτίμηση, η αγάπη θα αντέξει τις τριβές και τις αντιπαραθέσεις και ο καθένας θα απολαύσει από τη δική του την πλευρά και από τον δικό του ρόλο την ανθρώπινη σχέση που δημιουργείται. Έτσι θα αποφεύγονται οι όποιες συγκρούσεις και τα νεότερα μέλη της οικογένειας θα απολαμβάνουν μόνο τα θετικά στοιχεία από την κάθε γενιά ξεχωριστά, οι τυχεροί «παππούδες» θα έχουν λύσει το πρόβλημα της μοναξιάς και της αποξένωσης και οι γονείς θα ζουν με λιγότερο άγχος.

Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΝΕΟΣ ΑΓΩΝ στις 17/9/2020